

F. t. l. om naturgasforsyning

på landets fjernvarmeværker og decentrale kraftvarmeværker.

Det var i 1979 vurderingen, at så store omlægninger af energiforsyningssystemerne, som etableringen af naturgasprojektet og kraftvarmeudbygningen indebar, ikke kunne forventes at ske tilstrækkeligt hurtigt uden en overordnet samfundsmæssig planlægning og styring. På tidspunktet for Folketingets vedtagelse af anlægsloven for naturgas havde DONG A/S været etableret i nogle år, og rammerne for selskabets virke var i hovedtræk lagt fast. På denne baggrund var det naturligt at lade statens selskab etablere og drive transmissionsnettet. På distributionssiden havde kommunerne i 1978 etableret fem regionale naturgasplanlægningsselskaber, som senere blev omdannet til egentlige distributionselskaber (HNG, NGF, NGMN, NGS og NGSJ).

Lovforslaget om anlægslov for naturgasforsyning var vedlagt en række bilag, herunder »Indstilling om indførelse af naturgas i Danmark« udarbejdet af DONG. I indstillingen var der foretaget beregninger, som viste en projektøkonomisk forrentning af naturgasprojektet på 5,8 % reelt under forudsætning af reelt uændrede oliepriser i projektperioden 1978-2005. Indregnedes de forventede realprisstigninger på olie, var projektforrentningen beregnet til 12 %.

En vigtig forudsætning for projektets økonomi i 1979-indstillingen var en forventning om et prisniveau for olie på 12 \$/tønde i 1978 prisniveau, hvilket svarer til ca. 29 \$/tønde i 1997-priser. Oliepriserne har imidlertid siden midten af 1980'erne ligget på et betydeligt lavere niveau.

I løbet af 1980'erne ændredes derudover en række forudsætninger for projektets økonomi. Interessentkommunerne i de regionale distributionselskaber valgte at indskyde kun 1-2 % af det nødvendige kapitalbehov, hvilket medførte, at investeringerne hovedsageligt blev lånefinansieret. De store olieprisstigninger i første halvdel af 1980'erne bevirkede blandt andet, at energibesparelserne blev større end forventet ved projektets start. Også udnyttelsen af overskudsvarme blev i stigende grad samfundsokonomisk rentabelt. Det betød, at den forudsatte områdeafgrænsning mellem overskudsvarme og naturgas ikke blev fuldt realiseret, idet kraftvarmeforsyningen fra de centrale kraftvarmeværker fik en større udbredelse på bekostning af naturgassen. Ligeledes blev anvendelse af kul i begyndelsen af 80'erne mere økonomisk fordelagtig, og nogle af de fjernvarmeværker, som man i 1979-indstillingen havde forudsat skulle fyre med naturgas, blev i stedet omlagt fra olie- til kulfyring. Endvidere viste det sig, at overslagene over de regionale selska-

bers investeringer og driftsomkostninger var undervurderede. Dette var bl.a. en følge af, at selskaberne på grund af det faldende enhedsvarmeforbrug og konkurrencen fra andre forsyningssystemer var nødsaget til at udbygge nettet samt at naturgasforsyne det midt- og nordjyske område.

I beregningsforudsætningerne for naturgasprojektet var der herudover forudsat anvendt tilslutningspligt til naturgasnettet. Den vedtagne lov om varmeforsyning indeholdt imidlertid ikke en centralt fastlagt tilslutningspligt, men kun en mulighed for kommunerne til at anvende tilslutningspligten. Mens de fleste kommuner indførte tilslutningspligt for nybyggeri, anvendte kun få kommuner tilslutningspligt for eksisterende byggeri. Fjernvarmeværker og blokvarmecentraler blev endvidere tilsluttet senere end beregnet.

I foråret 1984 fremlagde DONG Naturgas en revurdering af naturgasprojektets økonomi, blandt andet baseret på væsentligt reducerede forventninger til markedsopbygningen. Revurderingen viste en stærkt forringet økonomi med et kapitalbehov på knap 7 mia. kr. opgjort i nutidsværdi. På denne baggrund indgik regeringen i april 1984 aftale med Socialdemokratiet om tilførsel af bl.a. kapital til DONG og om salg af overskydende gas til elværkerne.

Den kraftige stigning i olieprisen i starten af 1980'erne nåede ikke at få en væsentlig direkte betydning for afsætningen af naturgas og gasselskabernes indtjening, før olieprisen igen faldt kraftigt i 1985/86. På dette tidspunkt havde naturgasselskaberne allerede afholdt hovedparten af de overordnede investeringer i transmissionsledninger, fordelingsledninger, overordnet distributionsnet og andre tekniske anlæg.

Faldet i olieprisen og energipriserne generelt i midten af 1980'erne stillede gasprojektet og de andre kollektive varmeforsyningssystemer i en vanskelig økonomisk situation. De indtrufne fald i dollarkurs og råoliepris svækkede de kollektive varmeforsyningssystemers konkurrenceevne med udsigt til en langsom tilslutningstakt til forsyningssystemerne, såfremt der ikke blev taget initiativer til imødegåelse heraf.

Regeringen besluttede i 1985/86 i forbindelse med en stramning af finanspolitikken at foretage en væsentlig forhøjelse af energiafgifterne med henblik på at udligne prisfaldet på olieprodukter og kul. Naturgassen blev friholdt for afgift, hvilket muliggjorde, at naturgasselskaberne kunne opnå et større dækningsbidrag – den såkaldte skyggeafgift – svarende til afgiftsforskellen. Herved kunne den overordnede energipolitik fastholdes samtidig med, at gasselskabernes og andre kollektive varmeforsyningssanlægs indtjening